JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

UTAFITI WA WATU WENYE UWEZO WA KUFANYA KAZI 2020/21

VIASHIRIA MUHIMU VYA SOKO LA AJIRA

Septemba 2021

YALIYOMO

1.0 Ajira kwa Sekta Kuu za Kiuchumi (Employment by Main Industry)	4
2.0 Hali Katika Ajira (Status in Employment)	5
3.0 Ajira kwa Sekta (Employment by Sector)	7
4.0 Ajira kwa Aina ya Kazi (Employment by Occupation)	9
5.0 Ushiriki Katika Shughuli za Kiuchumi kwa Watu Wenye Ulemavu (Participation of Disabled Persons in Economic Activities)	11
6.0 Kiwango cha Ushiriki Katika Nguvu Kazi (Labour Force Participation Rate)	12
7.0 Uwiano wa Ajira kwa Idadi ya Watu Wenye Umri wa Miaka 15 + (Employment to Population Ratio)	13
8.0 Saa za Kazi (Hours of Work)	15
9.0 Ajira Katika Sekta Isiyo Rasmi (Informal Sector)	18
10.0. Kiwango cha Ukosefu wa Ajira (Unemployment Rate)	20
11.0 Ukosefu wa Ajira kwa Vijana	22
12.0 Ukosefu wa Ajira wa Muda Mrefu (Long Term Unemployment)	25
13.0 Ajira Zisizotimilifu (Underemployment)	26
14.0 Kiwango cha Watu Walio Nje ya Nguvu Kazi (Inactivity Rate)	27
15.0 Elimu na Kutojua Kusoma na Kuandika (Education Attainment and Illiteracy)	28
16.0: Wastani wa Mshahara na Ujira (Average Direct Wages and Salaries)	30

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

DIBAJI

Taarifa hii inawasilisha matokeo Muhimu ya Utafiti wa Watu Wenye Uwezo wa Kufanya Kazi (ILFS) uliofanyika Tanzania Bara na Zanzibar kuanzia mwezi Julai 2020 hadi mwezi Juni 2021. Utafiti huu ulifanywa na Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS) na Ofisi ya Mtakwimu Mkuu wa Serikali ya Mapinduzi Zanzibar (OCGS) kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu - Sera, Bunge, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu kwa niaba ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Ofisi ya Rais-Kazi, Uchumi na Uwekezaji. Utafiti wa mwaka 2020/21 ni wa sita kati ya tafiti zilizofanywa na Serikali kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo na wadau wengine.

Historia ya Utafiti wa Watu Wenye Uwezo wa Kufanya Kazi kwa Tanzania Bara ulianza tangu mwaka 1965 ukiwa ni utafiti wa kwanza kufanyika baada ya uhuru. Utafiti huu ulifuatiwa na tafiti nyingine zilizofanyika mwaka 1990/91, 2000/2001, 2006 na 2014. Lengo la tafiti hizi ilikuwa ni kukusanya viashiria muhimu vya soko la ajira na takwimu nyingine za kijamii na kiuchumi ambazo zinazohitajika katika uundaji wa sera za kukuza ajira na ufuatiliaji wa mienendo ya ajira na ukosefu wa ajira kama inavyobainishwa kwenye dhamira mbalimbali za maendeleo kitaifa, kikanda na kimataifa zikiwemo:- Mpango wa Tatu wa Maendeleo ya Taifa wa Miaka Mitano; Dira ya Maendeleo ya Taifa, 2025; Dira ya Maendeleo ya Zanzibar, 2050; Ajenda ya Maendeleo ya Afrika 2063; Dira ya Maendeleo ya Afrika ya Mashariki 2050; na Malengo ya Maendeleo Endelevu ya Dunia ya 2030 ambayo yamejikita kwenye ukuaji endelevu wa uchumi na kazi zenye staha.

Ningependa kutoa shukrani zangu za dhati kwa Umoja wa Ulaya (EU) kwa kutoa msaada wa fedha kwenye Utafiti huu. Vile vile nashukuru makundi mbalimbali ya washiriki kwa juhudi zao zilizochangia katika uandaaji wa ripoti hii. Shukrani za pekee ni kwa Washirika wa Maendeleo hususan Benki ya Dunia (WB), Ofisi ya Nje, Jumuiya ya Madola na Maendeleo – FCDO na Shirika la Kazi Duniani (ILO) kwa kutoa msaada wa kiufundi.

Shukrani za pekee ziende kwa timu tendaji ya Utafiti wa Watu wenye Uwezo wa Kufanya Kazi wa Mwaka 2020/21 ya NBS na OCGS kwa usimamizi wao wa karibu katika hatua zote za utekelezaji wa utafiti ikiwa ni pamoja na; utayarishaji wa zana za utafiti, ukusanyaji wa takwimu, uchambuzi na uandishi wa ripoti. Pia nathamini ushiriki wa dhati wa timu kutoka Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Watu Wenye Ulemavu na Ofisi ya Rais Kazi, Uchumi na Uwekezaji kwa uwajibikaji ambao ulisaidia kufanikisha kukamilika kwa utafiti na ripoti hii.

Mwisho, lakini sio kwa umuhimu, napenda kuwashukuru wahojiwa wote hasa wazazi, watoto na wananchi wote kwa ujumla ambao walikubali kutenga muda wao kwa ajili ya mahojiano na kutoa taarifa muhimu ambazo zimewezesha NBS na OCGS kupata taarifa zinazohitajika.

Dkt. Albina Chuwa
Mtakwimu Mkuu wa Serikali
Ofisi ya Taifa ya Takwimu

Mayasa M. Mwinyi
Mtakwimu Mkuu wa Serikali, Ofisi ya
Mtakwimu Mkuu wa Serikali Zanzibar

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

UTANGULIZI

Kitabu hiki kinawasilisha matokeo ya Viashiria Muhimu vya Soko la Ajira kutoka katika Utafiti wa Watu Wenye Uwezo wa Kufanya Kazi (ILFS), wa mwaka 2020/21. Viashiria hivi vimetolewa kwa ngazi ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (JMT); Tanzania Bara (TZB); na Zanzibar (ZNZ). Viashiria Muhimu vya Soko la Ajira ni nyenzo ya kimkakati kwenye uundaji wa sera za kukuza ajira na ufuatiliaji wa mienendo ya ajira na ukosefu wa ajira kama inavyobainishwa kwenye dhamira mbalimbali za maendeleo kitaifa na kimataifa zikiwemo:- Mpango wa Tatu wa Maendeleo ya Taifa wa Miaka Mitano; Dira ya Maendeleo ya Taifa, 2025; Dira ya Maendeleo ya Zanzibar, 2050; Ajenda ya Maendeleo ya Afrika 2063; Dira ya Maendeleo ya Afrika ya Mashariki 2050; na Mpango wa Maendeleo Endelevu, 2030 (SDG). Dira hizi kwa ujumla zinasisitiza kupunguza Viwango vya Ukosefu wa Ajira; kuongeza vipato na kupunguza umaskini. Kitabu hiki kinaonesha matokeo ya Viashiria vya Soko la Ajira kwa watu wenye umri wa miaka 15 au zaidi, na maelezo yametolewa kwa kuzingatia tafsiri za kitaifa za viashiria hivyo.

Dhana na tafsiri za Viashiria vya Soko la Ajira zilizotumika katika Kitabu hiki zinatokana na mapendekezo ya kimataifa, hususan Mkutano wa Kimataifa wa Watakwimu wa Masuala ya Kazi wa Mwaka 1982. Hata hivyo, baadhi ya tafsiri hizo, hasa tafsiri ya ajira na ukosefu wa ajira, zimeboreshwa ili ziakisi hali halisi ya nchi zinazoendelea ikiwemo Tanzania. Tafsiri ya ajira kimataifa, inahusisha watu wote waliofanya shughuli ya kiuchumi angalau kwa saa moja kwenye kipindi cha rejea cha utafiti. Tafsiri ya ajira kitaifa ni sawa na ya kimataifa isipokuwa inaondoa watu wenye kazi hafifu (marginally attached to employment) kwenye kundi la wenye ajira na kuwajumuisha kwenye kundi la wenye ukosefu wa ajira.

[1] Watu wenye kazi hafifu (marginally attached to employment) kwa mujibu wa tafsiri ya taifa ya ukosefu wa ajira inajumuisha wasaidizi wanaofanya kazi bila malipo kwenye shughuli za kilimo; na pia wale wanaofanya kazi zisizo za kilimo bila uhakika wa kuwa na kazi hizo kwa kipindi cha mwezi unaofuata baada ya mwezi wa utafiti. Aidha, watu hao pia walifanya kazi hizo chini ya saa 40 kwa wiki; na walitaja sababu za kiuchumi kama kikwazo cha kutofanya kazi zaidi.

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

1.0 AJIRA KWA SEKTA KUU ZA KIUCHUMI (EMPLOYMENT BY MAIN INDUSTRY)

Ajira kwa sekta kuu za kiuchumi kinaonesha mgawanyo wa watu wanaojishughulisha na shughuli za kiuchumi katika sekta kuu za kichumi. Mgawanyo huu wa ajira kisekta unaonesha ukuaji wa uchumi unategemea sekta zipi za kichumi. Na taarifa za kiashiria hiki zinasaidia kupanga sera, programu na mikakati mbalimbali ya ukuzaji ajira na uchumi nchini.

Jedwali 1.1: Asilimia ya Idadi ya Ajira kwa Sekta Kuu za Kiuchumi, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Sekta Kuu za kiuchumi	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Kilimo, Misitu na Uvuvi	63.2	69.4	66.2	63.9	69.9	66.9	38.3	44.0	40.8	61.8	60.4	61.1	62.6	60.9	61.8	36.8	33.8	35.5
Viwanda	9.8	3.4	6.7	9.6	3.2	6.5	14.7	14.5	14.6	11.3	4.5	8.0	11.1	4.3	7.8	18.6	15.0	17.1
Huduma	27.0	27.2	27.1	26.4	26.9	26.7	47.0	41.6	44.6	26.8	35.2	30.9	26.3	34.8	30.5	44.6	51.3	47.4
JML	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Jedwali 1.2: Asilimia ya Idadi ya Ajira kwa Sekta Kuu za Kiuchumi, Wenye Miaka 15 + (Tafsiri ya Kimataifa)

Sekta Kuu za Kiuchumi	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Kilimo, Misitu na Uvuvi	64.6	70.3	67.4	65.3	70.8	68.1	38.1	43.8	40.6	61.8	60.4	61.1	62.6	60.9	61.8	36.8	33.8	35.5
Viwanda	9.5	3.4	6.5	9.3	3.1	6.3	15.2	14.6	14.9	11.3	4.5	8.0	11.1	4.3	7.8	18.6	15.0	17.1
Huduma	25.9	26.4	26.2	25.4	26.0	25.7	46.8	41.6	44.5	26.8	35.2	30.9	26.3	34.8	30.5	44.6	51.3	47.4
JML	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Ujumbe muhimu: Jedwali 1.1 linaonesha uelekeo wa ajira nchini, ambapo mchango wa ajira katika kilimo, misitu na uvuvi kwa kutumia tafsiri ya Kitaifa umepungua kutoka asilimia 66.2 mwaka 2014 hadi asilimia 61.1 mwaka 2020/21, wakati sekta ya viwanda imeongezeka kutoka asilimia 6.7 mwaka 2014 hadi asilimia 8.0 mwaka 2020/21 na ajira katika sekta ya huduma imeongezeka kutoka asilimia 27.1 mwaka 2014 hadi asilimia 30.9 mwaka 2020/21.

Mahuasiano ya Kisera: Kupungua kwa idadi ya watu wanaoajiriwa katika sekta ya kilimo na kuongezeka ajira katika sekta ya viwanda na huduma kunaashiria mapinduzi makubwa ya kiuchumi jambo ambalo ni dalili njema ya maendeleo ya kiuchumi. Idadi ya waajiriwa katika sekta ya kilimo inapopungua na kuongezeka ajira katika sekta nyingine hususan viwandani na huduma inatoa ujumbe kwamba sekta ya kilimo inahudumiwa na watu wachache zaidi na hivyo tija huenda imeongezeka. Vilevile, mabadiliko haya yanaonesha kwamba ajenda ya vTanzania ya viwanda inazaa matunda na wakati huo huo ujuzi wa watu wetu uonaongezeka na kuweza kuajirika katika sekta ya viwanda na huduma ambazo kwa kawaida zinahitaji watu wenye ujuzi zaidi.

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

2.0 HALI KATIKA AJIRA (STATUS IN EMPLOYMENT)

Kiashiria cha Hali katika Ajira kinalinganisha aina sita za hali za ajira, yaani:- wafanyakazi wa kulipwa; wafanyakazi waliojiajiri (sio kwenye kilimo); wasaidizi wa kazi za familia za kiuchumi ambao pia wanajulikana kama wafanyakazi wa familia wasiolipwa na wafanyakazi wengine nje ya makundi hayo (Wanagenzi, Walio kwenye mafunzo ya Vitendo n.k). Kiashiria hiki kinaonesha mgawanyo wa ajira katika makundi sita ya ajira yaliyoainishwa.

Jedwali Na. 2.1: Asilimia ya Watu Walioajiriwa kwa Hali za Ajira, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Hali ya Ajira	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wafanyakazi wanaolipwa	18.4	9.8	14.1	17.9	9.6	13.8	32.8	17.9	26.3	19.0	9.4	14.3	18.6	9.1	14.0	32.5	21.1	27.7
Wafanyakazi waliojiajiri na wafanyakazi wao	4.0	1.7	2.8	3.9	1.7	2.8	7.9	1.2	5.0	2.3	1.2	1.8	2.2	1.1	1.7	6.4	2.4	4.7
Wafanyakazi waliojiajiri bila wafanyakazi	56.6	37.8	47.4	56.7	37.1	47.0	53.4	69.2	60.3	59.7	48.6	54.3	59.8	48.2	54.2	55.4	64.7	59.3
Wanachama wa ushirika wa uzalishaji mali	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	1.0	0.6	0.8
Wasaidizi kazi za kaya bila malipo	21.0	50.7	35.6	21.5	51.6	36.3	5.8	11.7	8.4	18.1	40.4	29.0	18.6	41.1	29.5	4.3	10.6	6.9
Waajiriwa wengine	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0.6	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
JML	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

Jedwali Na. 2.2: Asilimia ya Watu Walioajiriwa kwa Hali za Ajira, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Hali ya Ajira	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wafanyakazi wanaolipwa	17.8	9.5	13.7	17.4	9.3	13.4	32.9	17.7	26.2	18.6	9.0	13.9	18.2	8.8	13.5	32.5	21.1	27.7
Wafanyakazi waliojiajiri na wafanyakazi wao	3.8	1.6	2.7	3.7	1.6	2.7	8.1	1.3	5.1	2.3	1.1	1.7	2.2	1.1	1.6	6.4	2.4	4.7
Wafanyakazi waliojiajiri bila wafanyakazi	57.8	39.4	48.7	57.9	38.8	48.4	53.3	69.4	60.4	58.3	46.7	52.6	58.4	46.3	52.5	55.4	64.7	59.3
Waajiriwa katika vyama vya ushirika	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	1.0	0.6	0.8
Wasaidizi kazi za kaya bila malipo	20.6	49.5	34.8	21.1	50.3	35.5	5.8	11.6	8.3	20.0	42.7	31.1	20.5	43.4	31.7	4.4	10.7	7.0
Waajiriwa wengine	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.4	0.5	0.6	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5
JML	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Ujumbe muhimu: Jedwali 2.1 linaonesha kiwango kidogo cha ongezeko la watu walio kwenye ajira za malipo kutoka asilimia 14.1 hadi 14.3. Hiki ni kiashiria kizuri kinachopima ongezeko la ajira zenye hadhi. Hata hivyo waliojiari wenyewe bila ya wafanyakazi kwa kutumia tafsiri ya Kitaifa imeongezeka kutoka asilimia 47.4 mwaka 2014 kufikia 54.3 mwaka 2020/21. Vilevile, kiwango cha wasaidizi katika kazi za kaya bila malipo, mfano uuzaji wa duka la kaya bila malipo kimepungua kutoka asilimia 34.8 mwaka 2014 hadi asilimia 31.1 mwaka 2020/21.

Mahusiano ya kisera: Kiwango kidogo cha ongezeko la ajira yenye malipo katika kipindi cha miaka mitano (2014- 2020/2021) kunaweza kutafsiriwa kwamba, uchumi haukuweza kuzalisha kazi zenye hadhi ya kulipwa ujira. Hii inatoa ujumbe muhimu wa kisera kuhusu kuweka na kutekeleza sera madhubuti zinazovutia uwekezaji kwenye maeneo yanayotoa ajira nyingi na kwa kuzingatia umuhimu wa sekta binafsi kama kitovu cha kusukuma ukuaji wa uchumi na kuzalisha ajira, kuna umuhimu wa kuweka vivutio mahususi kwa sekta binafsi inayoonesha kuzalisha ajira nyingi na zenye hadhi ya kulipwa ujira stahiki.

Pamoja na ongezeko la watu wali kwenye ajira za malipo, kuna ongezeko la watu wanaojiajiri wenyewe, ambao wengi wanatokana na kaya zinzojihusisha na kilimo cha kujikimu. Kutokana na hali hiyo, sera zinazolenga kuongeza mazao thamani na kukifanya kilimo kuwa cha kibiashara ni muhimu kuongeza kipato cha wakulima wadogo na kuoingeza tija katika uzalishaji. Uwepo wa sera hizo utasaidia kubadili hali nzima ya ajira, kuongezeka kwa ajira na kupanuka kwa wigo wa kodi. Kwa upande mwingine, kuna sababu yay a kuendelea na utekelezaji wa sera zinazolenge maendeleo ya sekta zinazoibuka ikiwemo Sanaa na utamaduni, michezo na burudani. Katika miaka ya karibuni, sekta hizi zimethibitisha uwezo wake wa kuzalisha ajira nyingi hususa kwa vijana na kusaidia ongezeko la shughuli za kiuchumi.

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

3.0 AJIRA KWA SEKTA (EMPLOYMENT BY SECTOR)

Kiashiria cha Ajira kwa sekta kimegawanyika katika makundi makubwa yanayohusu shughuli za kiuchumi. Kiashiria hiki kinaonesha mgawanyiko wa ajira kisekta.

Jedwali Na. 3.1: Asilimia ya Watu Walioajiriwa kwa Sekta, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Sekta	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Serikali Kuu na Serikali za Mitaa	3.9	2.8	3.3	3.6	2.6	3.1	13.9	9.5	12.0	3.0	2.1	2.6	2.8	1.9	2.4	10.5	11.1	10.7
Taasisi za umma	0.5	0.1	0.3	0.6	0.1	0.3	0.2	0.1	0.1	0.5	0.2	0.3	0.5	0.2	0.3	0.1	0.1	0.1
Vyama vya siasa, NGO's, Mashirika ya dini	0.7	0.4	0.5	0.7	0.4	0.5	0.4	0.3	0.3	2.5	1.2	1.9	2.6	1.2	1.9	1.3	0.9	1.1
Mashirika ya Kimataifa au Mabalozi wa nje	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	-	-	-
Shughuli binafsi (Isiyo kilimo)	29.4	23.8	26.6	28.9	23.3	26.1	47.5	45.2	46.5	24.1	21.1	22.7	23.4	20.6	22.0	48.5	47.3	48.0
Ushirika uliosajiliwa au Vyama vya ushirika	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.4	0.1	0.3	1.6	0.5	1.1	1.6	0.5	1.0	2.9	1.6	2.4
Shamba la binafsi au la familia au la kaya	63.8	70.0	66.8	64.5	70.5	67.5	37.1	43.3	39.8	56.6	60.3	58.4	57.4	60.9	59.1	30.3	29.5	29.9
Wafanyakazi wasiolipwa-Kaya	0.1	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	3.8	7.2	5.5	3.9	7.3	5.6	1.0	3.4	2.0
Shughuli nyingine za kaya za kiuchumi	1.5	2.7	2.1	1.5	2.8	2.1	0.9	1.5	1.2	7.7	7.4	7.6	7.8	7.4	7.6	5.5	6.2	5.8
Jumla	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

Jedwali Na. 3.2: Asilimia ya Watu Walioajiriwa kwa Sekta, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Sekta	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Serikali kuu na Serikali za Mitaa	3.7	2.7	3.2	3.5	2.5	3.0	13.5	9.3	11.6	2.9	2.1	2.5	2.7	1.9	2.3	10.5	11.1	10.7
Taasisi za umma	0.5	0.1	0.3	0.6	0.1	0.3	0.2	0.1	0.1	0.5	0.2	0.3	0.5	0.2	0.3	0.1	0.1	0.1
Vyama vya siasa, NGO's, Mashirika ya dini	0.7	0.4	0.5	0.7	0.4	0.5	0.4	0.3	0.3	2.5	1.2	1.8	2.5	1.2	1.8	1.3	0.9	1.1
Mashirika ya Kimataifa au Mabalozi wa nje	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	-	-	-
Shughuli binafsi (Isiyo kilimo)	29.4	23.8	26.6	28.9	23.3	26.1	47.5	45.2	46.5	23.6	20.4	22.0	22.9	19.8	21.4	48.4	47.3	48.0
Mashirika yaliyosajiliwa au Vyama vya ushirika	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.4	0.1	0.3	1.6	0.5	1.0	1.5	0.5	1.0	2.9	1.6	2.4
Shamba la binafsi au la familia(/kaya)	63.8	70.0	66.8	64.5	70.5	67.5	37.1	43.3	39.8	57.2	61.1	59.1	57.9	61.8	59.8	30.2	29.5	29.9
Wafanyakazi wasiolipwa-Kaya	0.1	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	4.0	7.4	5.7	4.1	7.5	5.8	1.0	3.5	2.0
Shughuli nyingine za kaya za kiuchumi	1.5	2.7	2.1	1.5	2.8	2.1	0.9	1.5	1.2	7.7	7.3	7.5	7.7	7.3	7.5	5.5	6.3	5.8
Jumla	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Ujumbe muhimu: Jedwali Na. 3.1 linaonesha kuwa hakuna mabadiliko makubwa ya mgawanyo wa ajira kisekta kwa kutumia tafsiri ya Kitaifa kati ya mwaka 2014 na 2020/21 japokuwa ajira katika Serikali Ku una Serikali za Mitaa zilisinyaa. Mabadiliko makubwa ya mgawanyo wa ajira yameonekena miongoni mwa watu walioajiriwa katika sekta ya kilimo (66.8% 2014 na 58.4% 2020/2021) na shughuli nyingine binafsi za kiuchumi zisizo za kilimo (mwaka 2014 asilimia 26.6, na mwaka 2020/21 asilimia 22.7).

Mahusiano ya Kisera: Kusinyaa kwa kiwango cha waajiriwa Serikalini kunatoa taswira kamili yah atua zilizochukuliwa na Serikali kati yam waka 2015 na 2020 ambapo zilitolewa ajira mpya chache. Pamoja na hatua hizi kusaidia kupunguza kukua kwa kiwango cha mishahra ya Serikali, kunaweza kuathiri utekelezaji wa sera kama zilivyopangwa kutekelezwa katika mikakati na mipango ya Serikali. Vilevile, inaweza kuathiri utekelezaji wa mikakati ya kurithishana madaraka ndani ya Serikali. Kupungua kwa kiwango cha ajira katika sekta binafsi za kiuchumi zisizo za kilimo kunaashiria uwekezaji mdogo katika sekta hizo ama uwekezaji umejikita katika maeneo yanayohitaji nguvu kazi kidogo. Halii inatoa ujumbe kwamba zinahitajika juhudi kubwa kuvutia pia uwekezaji na biashara zenye uwezo mkubwa wa kuzalisha ajira.

4.0 AJIRA KWA AINA YA KAZI (EMPLOYMENT BY OCCUPATION)

Kiashiria cha Ajira kwa aina ya kazi kinaelezea mgawanyo wa kazi kulingana na makundi makubwa ya aina za kazi kama ilivyoainishwa kwenye Kamusi ya kazi ya Tanzania (TASCO). Mabadiliko ya mgawanyo wa kazi kwa makundi ya kazi yanaweza kutumika katika kuchambua hatua za maendeleo ya uchumi kwenye nchi.

Jedwali Na. 4.1: Asilimia ya Watu Walioajiriwa kwa Aina za Kazi, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Aina ya Kazi	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wabunge, watawala na mameneja	0.7	0.2	0.5	0.7	0.2	0.5	0.7	0.2	0.5	0.5	0.2	0.4	0.5	0.2	0.4	0.5	0.2	0.4
Wataalamu	1.4	0.4	0.9	1.3	0.4	0.9	2.0	1.1	1.6	1.1	0.5	0.8	1.0	0.5	0.8	2.6	2.7	2.6
Mafundi na wataalamu wasaidizi	2.2	2.3	2.3	2.1	2.3	2.2	5.1	6.4	5.7	0.8	0.6	0.7	0.7	0.4	0.6	4.8	7.5	6.0
Makarani	0.5	0.9	0.7	0.5	0.9	0.7	1.7	2.0	1.8	0.6	0.5	0.6	0.6	0.5	0.6	1.1	1.8	1.4
Wafanyakazi wa huduma na wauza maduka	9.7	10.2	9.9	9.5	10.1	9.8	18.6	11.0	15.2	9.4	18.5	13.8	9.2	18.4	13.7	17.2	23.2	19.7
Wafanyakazi wa kilimo na uvuvi	62.5	68.8	65.6	63.2	69.4	66.3	38.5	44.6	41.2	58.1	57.9	58.0	59.1	58.7	58.9	23.1	21.8	22.6
Wafanyakazi wanaofanya kazi za mikono	9.6	3.0	6.4	9.4	2.8	6.1	15.3	14.7	15.0	10.7	5.7	8.3	10.5	5.5	8.0	16.5	16.8	16.6
Waendeshaji wa mashine na waunganishaji wa mitambo	5.2	0.2	2.7	5.2	0.2	2.7	6.2	0.4	3.7	4.5	0.6	2.6	4.5	0.6	2.6	3.3	0.0	1.9
Kazi za kawaida zisizohitaji ujuzi (Elementary Occupations)	8.2	13.9	11.0	8.1	13.7	10.9	11.8	19.5	15.2	14.4	15.4	14.9	13.9	15.1	14.5	30.8	26.0	28.8
JML	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Jedwali Na. 4.2: Asilimia ya Watu Walioajiriwa kwa Aina ya Kazi,Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Aina ya Kazi	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wabunge, watawala na mameneja	0.7	0.2	0.5	0.7	0.2	0.5	0.7	0.2	0.5	0.5	0.2	0.4	0.5	0.2	0.4	0.5	0.2	0.4
Wataalamu	1.3	0.4	0.9	1.3	0.4	0.8	2.0	1.1	1.6	1.1	0.5	0.8	1.0	0.5	0.8	2.6	2.7	2.6
Mafundi na wataalamu wasaidizi	2.1	2.2	2.2	2.0	2.1	2.1	5.0	6.2	5.5	0.8	0.6	0.7	0.7	0.4	0.5	4.8	7.5	5.9
Makarani	0.5	0.8	0.7	0.5	0.8	0.6	1.6	1.9	1.8	0.6	0.5	0.6	0.6	0.5	0.5	1.1	1.8	1.4
Wafanyakazi wa huduma na maduka	9.3	9.9	9.6	9.1	9.8	9.5	18.4	11.2	15.3	9.4	18.2	13.7	9.1	18.0	13.5	17.2	23.2	19.7
Wafanyakazi wa kilimo na uvuvi	63.9	69.8	66.8	64.6	70.3	67.4	38.3	44.3	40.9	58.6	58.8	58.7	59.6	59.6	59.6	23.1	21.8	22.6
Wafanyakazi wanaofanya kazi za mikono	9.3	2.9	6.1	9.1	2.6	5.9	15.5	14.9	15.3	10.4	5.5	8.0	10.3	5.3	7.8	16.6	16.8	16.7
Wafanyakazi wanaoendesha na kuunganisha mitambo	5.0	0.2	2.6	4.9	0.2	2.6	6.2	0.4	3.6	4.4	0.6	2.5	4.4	0.6	2.5	3.3	0.0	1.9
Kazi za kawaida zisizohitaji ujuzi (Elementary Occupations)	7.9	13.5	10.7	7.8	13.4	10.6	12.3	19.6	15.5	14.3	15.1	14.7	13.8	14.9	14.3	30.8	26.0	28.8
Jumla	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Ujumbe muhimu: Jedwali namba 4.1 linaonesha mwenendo unaofanana baina ya aina za kazi mbalimbali kati ya mwaka 2014 na 2020/2021. Hata hivyo, makundi mawili yanahitaji kuangaliwa kiundani ili kutoa tafsiri na maeneo ya kisera yayohitaji kupatiwa ufumbuzi. Eneo la kwanza ni kupungua kwa ajira miongoni mwa mafundi pamoja na kazi nyingine zinazofanana nazo kutoka asilimia 2.2 mwaka 2014 hadi asilimia 0.7 mwaka 2020/2021; na kupungua kwa ajira kwa wataalam katika sekta ya kilimo na uvuvi kutoka 66.8% hadi 58.7. Kupungua ajira kwa kada ya mafundi kunaashiria kwamba, kada hii muhimu hususan kwenye sekta ya viwanda haiajiriki. Kuhusu wataalam wa kilimo na uvuvi inaashiria kwamba sekta hizi muhimu zinaweza kukumbwa na uhaba wa utaalam na hivyo kuathiri tija.

Mahusiano ya kisera:

- Kwa nchi kama Tanzania ambayo inafanya mageuzi ya kiuchumi kwa kujielekeza kwenye mapinduzi ya viwanda huku ikijielekeza kuimarisha mafunzo ya ufundi ili kuzaisha nguvu kazi yenye utaalam, hatua za kufungamanisha sera ya Elimu na Mafunzo na mapinduzi ya viwanda ni muhimu. Mafunzo yanabidi kulenga kuzalisha nguvu kazi inayohitajika katika soko la ajira na siyo kutoa mafunzo ambayo yatachukulia kwamba ndivyo soko la ajira linavyotaka. Kutokana na hilo, ni muhimu kuwepo na mpango wa muda mrefu wa kuendeleza rasilimali watu kwa ajili ya uchumi ili vyuo vya elimu ya mafunzo ya ufundi na vya elimu ya juu vizalishe nguvu kazi yenye ujuzi unaotakiwa na soko la ajira.
- Kupungua kwa nguvu kazi katika sekta ya kilimo ni ishara ya mapinduzi katika sekta hiyo. Hata hivyo, kupungua kwa nguvu kazi yenye utaalam kwenye sekta hii muhimu kunaweza kuwa na athari kubwa kwenye tija. Hivyo, sera zinazolenga kuvutia, kubakisha na kuajiri wataalam wa kilimo pale wengine wanapostaafu ni muhimu ili wataalam hao wawasaidie wakulima kwenye utoaji wa huduma za ugani na hivyo kuongezeka tija kwenye kilimo, mifugo na uvuvi.

5.0 USHIRIKI KATIKA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA WATU WENYE ULEMAVU (PARTICIPATION OF DISABLED PERSONS IN ECONOMIC ACTIVITIES)

Sehemu hii inaonesha ushiriki wa watu wenye ulemavu katika shughuli za kiuchumi, viashiria katika sehemu hii vimewasilishwa kama sehemu ya watu wenye ulemavu pekee.

Jedwali 5.1: Ushiriki Katika Shughuli za Kiuchumi kwa Watu Wenye Ulemavu kwa Eneo na Jinsi, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Hali kuhusiana na Nguvu Kazi	2014									2020-2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wenye Ajira	64.6	55.3	59.1	64.7	55.5	59.3	57.4	47.0	51.8	67.6	60.1	63.2	68.0	60.4	63.5	48.1	39.7	43.4
Ukosefu wa Ajira	9.5	14.6	12.4	9.5	14.6	12.4	8.4	14.9	11.7	4.4	7.2	6.0	4.3	7.0	5.8	16.0	21.7	19.1
Nje ya Nguvukazi	28.6	35.2	32.5	28.4	35.0	32.3	37.4	44.8	41.4	29.2	35.3	32.8	29.0	35.1	32.5	42.8	49.2	46.4

Jedwali 5.2: Ushiriki Katika Shughuli za Kiuchumi kwa Watu Wenye Ulemavu kwa Eneo na Jinsi, Wenye Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Hali kuhusiana na Nguvu Kazi	2014									2020-2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wenye Ajira	70.8	61.5	65.3	71.0	61.8	65.6	58.9	49.2	53.7	68.3	61.4	64.2	68.7	61.7	64.6	48.1	39.7	43.4
Ukosefu wa Ajira	0.9	5.1	3.2	0.8	5.0	3.1	5.9	10.9	8.4	3.5	5.1	4.4	3.3	4.9	4.2	16.0	21.7	19.1
Nje ya Nguvukazi	28.6	35.2	32.5	28.4	35.0	32.3	37.4	44.8	41.4	29.2	35.3	32.8	29.0	35.1	32.5	42.8	49.2	46.4

Ujumbe Muhimu: Matokeo katika Jedwali 5.1 yanaonesha kuwa ajira baina ya watu wenye ulemavu kwa kutumia tafsiri ya Kitaifa imeongezeka kutoka asilimia 59.1 mwaka 2014 hadi asilimia 63.2 mwaka 2020/21. Aidha takwimu zinaonesha pia kuwa, ukosefu wa ajira kati ya watu wenye ulemavu umepungua sana kutoka asimilia 12.4 mwaka 2014 hadi asilimia 6.0 mwaka 2020/21.

Mahusiano ya kisera: Ongezeko la ajira baina ya watu wenye ulemavu linaonesha mafanikio ya utekelezaji wa Sera ya Watu Wenye Ulemavu ya Mwaka 2004 inayosisitiza ukuzaji wa ajira kwa watu wenye ulemavu. Aidha, kuanzishwa kwa dirisha maalumu la mikopo kwa watu wenye ulemavu (asilimia 2 ya mapato ya ndani ya halmashauri) kumechangia ukuzaji wa ajira kwa watu wenye ulemavu. Ili kuwepo na uendelevu wa hali hii nzuri, kunahitajika juhudi kubwa katika kuingiza masuala ya walemavu kwenye sera nyingine ili watu wenye ulemavu wasiachwe nyuma. Hatua hizi ni lazima ziendane na zoezi la kuwabainisha na kuwasijili watu wenye ulemavu katika jamii.

6.0 KIWANGO CHA USHIRIKI KATIKA NGUVU KAZI (LABOUR FORCE PARTICIPATION RATE)

Kiwango cha ushiriki wa Nguvu Kazi ni uwiano wa watu wanaofanya kazi pamoja na wasiokuwa na ajira wakilinganishwa na watu wenye umri wa kufanya kazi nchini. Kiashiria hiki kinapima mwenendo wa nguvu kazi inayoweza kushiriki kwenye uzalishaji wa bidhaa na huduma.

Jedwali Na. 6.1: Viwango vya Ushiriki Katika Nguvu Kazi, Wenye Miaka 15+

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	91.9	87.5	89.7	92.1	87.7	89.8	87.2	80.3	83.7	88.0	82.0	84.9	88.2	82.2	85.1	83.5	71.0	77.1
Miji mingine	86.4	81.7	83.9	86.8	82.3	84.4	78.9	70.0	74.3	82.9	77.6	80.0	83.2	78.2	80.4	79.6	70.3	74.8
DSM	81.3	71.5	76.2	81.3	71.5	76.2	-	-	-	78.8	74.3	76.4	78.8	74.3	76.4	-	-	-
JML	**89.2**	**84.0**	**86.5**	**89.4**	**84.2**	**86.7**	**83.4**	**75.6**	**79.4**	**86.1**	**80.3**	**83.1**	**86.3**	**80.6**	**83.3**	**81.6**	**70.7**	**76.0**

Kiwango cha ushiriki katika nguvu kazi kwa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (JMT) kimepungua kutoka 86.5% mwaka 2014 hadi 83.1% mwaka 2020/21 (Jedwali 6.1).

Ujumbe muhimu: Kupungua kwa kiwango cha ushiriki katika Nguvu kazi kumechangiwa kwa sehemu kubwa na juhudi chanya za uaandaji wa nguvu kazi bora miaka ya baadae kutokana na kuongezeka kwa udahili mashuleni kufuatia utoaji wa elimu bila malipo na kuongezeka kwa wanufaika na mikopo ya elimu ya juu na hivyo kuwatoa watu kwenye kundi la nguvu kazi.

7.0 UWIANO WA AJIRA KWA IDADI YA WATU WENYE UMRI WA MIAKA 15 + (EMPLOYMENT TO POPULATION RATIO)

Kiashiria cha Uwiano wa ajira kwa Idadi ya Watu wenye umri wa kufanya kazi hupima kiwango cha watu wanaofanya kazi ikilinganishwa na watu wote wenye umri wa kufanya kazi. Mtu anahesabika kuwa anafanya kazi ikiwa katika kipindi maalum cha rejea (wiki iliyopita) alikuwa anafanya kazi kwa malipo, amejiajiri mwenyewe (na wafanyakazi au bila wafanyakazi), Wanaushirika, na Wanaofanya Kazi za kusaidia katika Familia, au Wafanyakazi wengine wanaojifunza kazi (Wanagenzi, Walio kwenye mafunzo ya Vitendo mahali pa kazi nk.).

Jedwali Na. 7.1: Uwiano wa Ajira kwa Idadi ya Watu Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	84.6	79.6	82.1	84.7	79.9	82.2	82.2	68.1	75.0	83.5	74.1	78.7	83.6	74.6	79.0	78.6	54.9	66.5
Mijini Mingine	79.9	70.6	74.9	80.5	72.0	76.0	67.8	41.8	54.4	78.4	65.2	71.2	79.4	66.8	72.5	67.2	44.3	55.3
DSM	72.1	48.5	59.8	72.1	48.5	59.8	-	-	-	69.5	53.1	60.8	69.5	53.1	60.8	-	-	-
JML	**81.9**	**73.3**	**77.4**	**82.1**	**73.8**	**77.8**	**75.6**	**56.0**	**65.5**	**81.1**	**70.1**	**75.4**	**81.4**	**70.7**	**75.8**	**73.1**	**49.7**	**61.0**

Jedwali Na. 7.2: Uwiano wa Ajira kwa Idadi ya Watu Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	90.3	84.7	87.4	90.5	85.0	87.7	84.6	70.6	77.4	86.1	78.1	81.9	86.2	78.6	82.3	78.6	54.9	66.5
Mijini Mingine	83.4	74.0	78.4	84.1	75.6	79.5	71.0	43.9	57.0	78.8	65.6	71.6	79.8	67.2	72.9	67.3	44.3	55.4
DSM	73.4	49.2	60.8	73.4	49.2	60.8	-	-	-	69.5	53.1	60.8	69.5	53.1	60.8	-	-	-
JML	**86.5**	**77.4**	**81.8**	**86.7**	**78.0**	**82.2**	**78.4**	**58.3**	**68.0**	**83.0**	**72.9**	**77.7**	**83.3**	**73.6**	**78.2**	**73.2**	**49.7**	**61.1**

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

Ujumbe muhimu: Jedwali 7.1 linaonesha kuwa, kwa tafsiri ya Kitaifa kiwango cha uwiano cha wenye ajira kwa idadi ya watu wenye umri wa miaka 15+ kwa JMT kimepungua kutoka 77.4% mwaka 2014 hadi 75.4% mwaka 2020/21. Kupungua huko kumechangiwa na idadi kubwa ya nguvukazi kudahiliwa katika ngazi mbali mbali za elimu kutokana na juhudi za Serikali za kutoa elimu bila malipo na kuongeza wigo wa wanufaika wa elimu ya juu ikilinganishwa na uwezo wa kuzalisha ajira kitaifa.

Mahusiano ya Kisera katika ushiriki wa Nguvukazi na Uwiano katika Ajira:

- Juhudi za Serikali kutoa elimumsingi bila malipo imechangia kwa kiasi kikubwa kupungua kwa kiwango cha uwiano wa ajira kwa idadi ya watu. Juhudi hizi za Serikali zitawezesha upatikanaji wa wataalam wengi wenye ujuzi miaka ya mbele jambo ambalo wadau wanapaswa kuliunga mkono. Sababu nyingine zilizosababisha kupungua uwiano wa nguvu kazi ni pamoja ulemavu, magonjwa na kazi za msimu pamoja na kutegemea kilimo ambacho kinaathiriwa sana na misimu.
- Kadri ya uchumi wa Tanzania unavyokua, mipango ya muda mrefu na maoteo ya nguvu kazi ni muhimu kufanyika. Viwango vikubwa vya kuzaliana miongoni mwa watanzania, vinatoa angalizo la kupanua miundombinu ya elimu na wataalam katika ngazi zote pamoja na ukuaji wa uchumi unaoajiri watu wapya wanaoingia kwenye soko la ajira. Ongezeko kubwa la watu lisiloendana na ukuaji wa uchumi unaozalisha ajira utasababisha wastani wa uwiano katika ajira ikilinganishwa na idadi ya watu kuzidi kupungua.

.

8.0 SAA ZA KAZI (HOURS OF WORK)

Saa za Kazi ni kipimo cha wastani wa muda ambao watu hutumia kwenye shughuli za uzalishaji wa bidhaa na huduma. Uchambuzi wa muda wa kazi umefanyika kwa kuangalia Saa za Kazi za Kawaida (Usual Hours of Work) na Saa za Kazi za Sasa (Current Hours of Work).

8.1 Saa za Kazi za Kawaida (Usual Hours of Work)

Saa za Kazi za Kawaida ni wastani wa muda ambao kwa kawaida watu hutumia kwenye shughuli za uzalishaji wa bidhaa na huduma kila siku.

Jedwali Na. 8.1.1: Wastani wa Saa za Kazi za Kawaida kwa Wiki kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Hali ya Ajira	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wafanyakazi wanaolipwa	65	59	63	66	59	63	60	48	56	65	58	63	65	59	63	61	46	57
Wafanyakazi waliojiajiri na wafanyakazi wao	71	64	69	71	64	69	65	51	63	70	66	69	70	67	69	67	52	64
Wafanyakazi walijiajiri bila wafanyakazi	60	52	57	60	52	57	58	42	50	59	49	55	59	50	55	57	41	50
Waajiriwa katika vyama vya ushirika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	58	48	56	58	52	56	60	31	51
Wasaidizi kazi za kaya bila malipo	45	45	45	45	45	45	30	31	31	47	43	44	47	43	44	35	32	33
Waajiriwa wengine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56	46	52	55	47	52	61	37	51
JML	**58**	**49**	**54**	**58**	**49**	**54**	**57**	**42**	**51**	**58**	**48**	**53**	**58**	**48**	**53**	**58**	**41**	**51**

Jedwali Na.8.1.2: Wastani wa Saa za Kazi za Kawaida Kwa Wiki kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Hali ya Ajira	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wafanyakazi wanaolipwa	65	59	63	66	60	64	60	48	56	65	58	63	65	59	63	61	46	57
Wafanyakazi waliojiajiri na wafanyakazi	70	64	69	71	64	69	65	49	63	70	66	69	70	67	69	67	52	64
Wafanyakazi waliojiajiri bila wafanyakazi	59	51	56	**59**	51	56	58	42	50	59	49	55	59	50	55	57	41	50
Waajiriwa katika vyama vya ushirika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	58	48	56	58	52	56	60	31	51
Wasaidizi kazi za kaya bila malipo	45	45	45	45	45	45	30	31	31	47	43	44	47	43	44	35	31	33
Waajiriwa wengine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56	46	52	55	47	52	61	37	51
JML	**58**	**49**	**53**	**58**	**49**	**54**	**57**	**42**	**50**	**58**	**48**	**53**	**58**	**48**	**53**	**58**	**41**	**51**

Ujumbe Muhimu: Jedwali 8.1.1 linaonesha kuwa, kwa tafsiri ya Kitaifa muda wa kawaida wa kazi umepungua kidogo kutoka wastani wa saa 54 kwa wiki mwaka 2014 hadi saa 53 mwaka 2020/21. Kupungua kwa muda wa kawaida wa kazi kati ya mwaka 2014 na 2020/21 kumeonekana zaidi kwa wanawake kuliko wanaume. Hali hii inachangiwa na wanawake kutumia muda mwingi katika shughuli za kijamii. Hata hivyo, masaa ya kufanya kazi yanaendana na viwango vya kimataifa vinavyotolewa na Shirika la Kazi Ulimwenguni vya kufanya kazi kati ya saa 48 na 56 kwa wiki. Aidha, matokeo yanaonesha kuwa wafanyakazi wanaolipwa na waliojiajiri wenyewe (wenye wafanyakazi na wasio na wafanyakazi) wanatumia muda mwingi kazini ikilinganishwa na makundi mengine.

.8.2 Saa za Kazi za Sasa (Current Hours of Work)

Saa za Kazi za Sasa ni wastani wa muda ambao watu hutumia kwenye shughuli za uzalishaji wa bidhaa na huduma katika kipindi maalum cha rejea (wiki iliyopita).

Jedwali Na. 8.2.1: Wastani wa Saa za Kazi za Sasa kwa Wiki kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Hali ya Ajira	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wafanyakazi wanaolipwa	60	54	58	61	55	59	52	41	49	58	54	57	59	54	57	51	42	48
Wafanyakazi waliojiajiri na wafanyakazi	61	57	60	62	57	60	55	41	53	60	57	59	61	58	60	54	44	52
Wafanyakazi waliojiajiri bila wafanyakazi	46	38	43	46	38	43	46	30	38	46	40	43	46	40	44	46	31	39
Waajiriwa katika vyama vya ushirika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	39	50	55	42	52	46	25	40
Wasaidizi kazi za kaya bila malipo	37	35	35	37	35	35	21	23	22	37	32	34	37	32	34	26	27	26
Waajiriwa wengine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	40	45	49	40	45	46	34	41
JML	**47**	**38**	**43**	**47**	**38**	**43**	**47**	**31**	**40**	**47**	**38**	**43**	**47**	**38**	**43**	**47**	**33**	**41**

Jedwali Na. 8.2.2: Wastani wa Saa za Kazi kwa Wiki kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Hali ya Ajira	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wafanyakazi wanaolipwa	60	54	58	61	54	58	51	41	48	58	54	57	59	54	57	51	42	48
Wafanyakazi waliojiajiri na wafanyakazi	61	56	60	62	57	60	55	39	53	60	57	59	61	58	60	54	44	52
Wafanyakazi waliojiajiri bila wafanyakazi	44	36	40	44	36	41	45	29	37	46	40	43	46	40	44	46	31	39
Waajiriwa katika vyama vya ushirika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	39	50	55	42	52	46	25	40
Wasaidizi kazi za kaya bila malipo	37	34	35	37	35	35	21	23	22	35	31	33	35	31	33	26	27	26
Waajiriwa wengine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	40	45	49	40	45	46	34	41
JML	**46**	**37**	**42**	**46**	**37**	**42**	**47**	**31**	**40**	**47**	**38**	**42**	**47**	**38**	**42**	**47**	**33**	**41**

Ujumbe Muhimu: Jedwali 8.2.1 linaonesha kuwa kwa tafsiri ya Kitaifa, wastani wa saa za kazi za sasa kwa watu walio katika ajira umeendelea kuwa sawa kwa wastani wa saa 43 kwa wiki kwa miaka yote miwili 2014 na 2020/21. Aidha, hali ni tofauti kidogo kwa Tanzania Zanzibar ambapo saa za kazi zimeongezeka kutoka wastani wa saa 40 mwaka 2014 mpaka wastani wa saa 41 mwaka 2020/21.

Mahusiano ya kisera: Kwa ujumla wastani wa saa za kazi haukubadilika kwa makundi yote kwa mwaka 2014 na 2020/2021. Hata hivyo wanawake wamekuwa wakitumia saa chache katika shughuli za kiuchumi zenye kuwapatia ujira kwa miaka yote ikilinganishwa na wanaume. Hali hii imechangiwa na wanawake kutumia muda mwingi katika shughuli za kijamii kama kuhudumia familia, wagonjwa na wasiojiweza. Kunahitajika juhudi za kisera zitakazoweka mazingira bora kwa wanawake kutumia muda mwingi zaidi kazini ikiwemo madawati maalum yanayowezesha wanawake kunyonyesha wanapokuwa kazini. Haya yanawezekana kwa kuweka na kukumbatia mifumo inayopunguza mzigo wa kazi za nyumbani ikiwemo malezi ya Watoto na malezi ya kaya pamoja na sera nyingine za uwezeshaji wa wananwake. Pamoja na hayo, utekelezaji wa sera na uwekaji mifumo inayozingatia tija kazini ni muhimu. Pamoja na wafanyakazi kutakiwa kufanya kazi kwa masaa yanayopendekezwa kitaalam, tija duni inaweza kusababisha masaa ya kazi yasiwe na umuhimu mkubwa.

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

9.0 AJIRA KATIKA SEKTA ISIYO RASMI (INFORMAL SECTOR)

Ajira katika sekta isiyo rasmi ni uwiano wa watu walioajiriwa katika sekta hiyo ikilinganishwa na jumla ya watu wote walioajiriwa. Uwiano huo unaonesha muundo na mtawanyiko wa ajira kati ya sekta isiyo rasmi na sekta nyingine.

Jedwali Na. 9.1: Asilimia ya Ajira Katika Sekta Isiyo Rasmi kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	9.8	8.5	9.1	9.5	7.9	8.7	27.6	32	29.6	20.4	18.9	19.6	20.2	18.5	19.4	28.2	41	33.6
Miji Mingine	36.2	43.2	39.7	36.3	42.8	39.6	44.1	60.7	50.7	47.8	57.1	52.5	48	57	52.5	46.2	60.1	51.9
DSM	53.4	72.5	61.5	53.4	72.5	61.5	-	-	-	56.6	68.4	62	56.6	68.4	62	-	-	-
JML	**21.1**	**22.8**	**22.0**	**21.0**	**22.4**	**21.7**	**34.4**	**41.9**	**37.7**	**28.6**	**30.3**	**29.4**	**28.4**	**29.9**	**29.1**	**36.2**	**49.4**	**41.7**

Jedwali Na. 9.2: Asilimia ya Ajira Katika Sekta Isiyo Rasmi kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	9.2	8.3	8.8	8.9	7.8	8.3	27.7	32.0	29.7	19.9	18.5	19.2	19.7	18.1	18.9	28.2	41.0	33.6
Miji Mingine	35.5	42.4	39.0	35.5	42.0	38.8	44.7	61.4	51.3	47.7	56.9	52.3	47.8	56.8	52.3	46.2	60.1	52.0
DSM	53.5	72.3	61.5	53.5	72.3	61.5	-	-	-	56.5	68.4	62.0	56.5	68.4	62.0	-	-	-
JML	**20.4**	**22.2**	**21.3**	**20.2**	**21.8**	**21.0**	**34.7**	**42.2**	**38.0**	**28.1**	**29.6**	**28.8**	**27.9**	**29.2**	**28.5**	**36.2**	**49.4**	**41.7**

Ujumbe Muhimu: jedwali 9.1 linaonesha kuwa kwa tafsiri ya Kitaifa, ajira katika Sekta Isiyo Rasmi imeongezeka kutoka asilimia 22.0 mwaka 2014 hadi kufikia asilimia 29.4 mwaka 2020/21. Kipekee, ajira isiyo rasmi imeongezeka kwa kasi zaidi maeneo ya vijini na maeneo mengine ya mijini, huku kwa jiji la Dar es Salaam viwango vikibadilika kidogo. Kwa miaka yote, viwango vya ushiriki kwenye Sekta Isiyo Rasmi kwa wanawake ni vya juu ikilinganishwa na vya wanaume kwa mwaka 2014 na 2020/21.

Uhusiano wa kisera: Pmoja na sekta isiyo rasmi kuwa na mchango mkubwa katika kuongeza ajira na kuwa chanzo cha kipato kwa watu wengi, ongezeko la watu wanaoangukia kwenye sekta hiyo kwa maeneo ya vijijini na maeneo mengine inabidi liangaliwe vizuri. Hivyo, ni muhimu kutekelza sera, mikakati na mipango ya kurasimisha sektya hiyo ili kuwahakikisha waliopo kwenye sekta hiyo ukuaji na maendeleo yao kiuchumi pamoja na kupoanua wigo wa kodi. Vilevile, wanaojiajiri kwenye sekta isiyo rasmi wako kwenye hatari zaidi ya kuangukia kwenye kundi la umaskini na mazingira mabaya ya kazi ikiwemo kukosa kujinga na hifadhi za jamii kutokana na kipato kidogo. Kwa wale wanaojihusisha na biashara ndogo ndogo hususan za kutembeza bidhaa, uwezo wao wa kutembea hupungua kadri umri unavyoongezeka na hivyo kuwaweka katika hatari zaidi ya kuanguka kwenye umaskini. Kunahitajika juhudi kubwa kuboresha mazingira ya biashara na urasimishaji wa sekta isiyo rasmi kwa kuweka miundombinu imara ya ufanyaji biashara inayorahisisha ukusanyaji kodi. Vilevile, sera za hifadhi ya jamii inabidi zipanue wigo wake ili sekta isiyo rasmi iunganishwe na huduma za bima ya afya na pensheni za uzeeni.

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

10.0 KIWANGO CHA UKOSEFU WA AJIRA (UNEMPLOYMENT RATE)

Ukosefu wa Ajira unajumuisha watu wote ambao katika kipindi maalum (wiki moja iliyopita) walikuwa hawana kazi (hawakuwa katika ajira ya kulipwa au kujiajiri wenyewe) na walikuwa tayari kufanya kazi.

Jedwali Na. 10.1: Viwango vya Ukosefu wa Ajira kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo		2014									2020/2021								
		JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
		ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Eneo	Vijijini	7.9	9.0	8.5	8.0	8.9	8.4	5.7	15.2	10.3	5.2	9.6	7.4	5.2	9.3	7.2	5.8	22.8	13.8
	Miji Mingine	7.5	13.6	10.7	7.2	12.5	9.9	14.1	40.3	26.8	5.4	16.0	11.0	4.6	14.6	9.9	15.6	37.0	26.0
	DSM	11.3	32.2	21.5	11.3	32.2	21.5				11.8	28.6	20.5	11.8	28.6	20.5			
	JML	8.2	12.7	10.5	8.2	12.3	10.3	9.3	25.9	17.4	5.8	12.7	9.3	5.7	12.2	9.0	10.4	29.7	19.7
Kiwango cha elimu	Wasiowahi kwenda shule	8.1	11.0	10.0	8.3	10.9	10.0	4.6	12.7	9.7	4.5	7.1	6.1	4.5	7.0	6.1	3.1	12.9	9.4
	Elimu ya msingi	7.8	12.3	10.0	7.8	12.2	9.9	8.0	23.9	15.0	5.1	12.5	8.8	5.0	12.4	8.7	6.9	25.7	14.7
	Elimu ya sekondari	11.0	18.8	14.6	10.9	17.2	13.8	11.7	34.3	22.3	8.5	20.1	13.8	8.1	18.2	12.7	12.8	37.3	24.5
	Elimu ya ufundi	6.5	10.6	8.0	6.5	10.2	7.9	6.6	29.4	16.8	8.1	16.4	11.7	7.9	15.7	11.3	11.5	27.9	19.4
	Elimu ya juu isiyo chuo kikuu	5.2	5.6	5.4	5.1	4.5	4.9	7.2	17.5	13.0	9.5	14.1	11.4	8.9	13.4	10.7	22.3	21.0	21.6
	Elimu ya chuo kikuu	5.4	12.3	7.4	5.4	11.9	7.2	6.4	18.3	10.9	8.3	14.1	10.6	8.3	14.0	10.5	7.8	16.5	11.3
	JML	8.2	12.7	10.5	8.2	12.3	10.3	9.3	25.9	17.4	5.8	12.7	9.3	5.7	12.2	9.0	10.4	29.7	19.7
Umri	15 - 35	9.0	15.0	12.1	8.9	14.5	11.7	14.4	34.4	24.6	8.3	16.7	12.6	8.1	16.1	12.2	15.5	40.7	27.6
	36 - 64	6.9	9.3	8.1	7.0	9.2	8.1	3.6	15.2	9.0	2.9	8.4	5.6	2.9	8.1	5.5	4.7	18.2	11.3
	65+	9.3	12.4	10.7	9.3	12.5	10.8	6.0	6.9	6.4	2.4	2.7	2.5	2.4	2.7	2.5	2.7	4.6	3.4
	JML	**8.2**	**12.7**	**10.5**	**8.2**	**12.3**	**10.3**	**9.3**	**25.9**	**17.4**	**5.8**	**12.7**	**9.3**	**5.7**	**12.2**	**9.0**	**10.4**	**29.7**	**19.7**

Jedwali 10.2: Viwango vya Ukosefu wa Ajira, Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

		2014									2020/2021								
		JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
		ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Eneo	Vijijini	1.8	3.3	2.5	1.7	3.1	2.4	3.0	12.1	7.5	2.3	4.8	3.5	2.2	4.4	3.3	5.8	22.7	13.7
	Miji Mingine	3.4	9.4	6.5	3.1	8.1	5.7	10.1	37.3	23.3	4.9	15.5	10.5	4.0	14.1	9.4	15.4	36.9	25.9
	DSM	9.7	31.2	20.2	9.7	31.2	20.2	-	-	-	11.8	28.5	20.4	11.8	28.5	20.4	-	-	-
	JML	3.0	7.8	5.4	3.0	7.4	5.2	6.0	22.9	14.3	3.6	9.2	6.4	3.4	8.7	6.1	10.3	29.6	19.6
Kiwango cha elimu	Wasiowahi kwenda shule	1.0	3.5	2.7	1.0	3.3	2.5	2.0	9.8	6.9	2.4	3.6	3.2	2.4	3.4	3.1	3.1	12.8	9.3
	Elimu ya msingi	2.3	7.7	4.9	2.2	7.5	4.8	4.3	20.7	11.6	3.0	8.6	5.8	2.9	8.5	5.7	6.9	25.7	14.7
	Elimu ya sekondari	7.6	15.8	11.3	7.5	14.2	10.6	8.2	30.9	18.8	5.7	17.7	11.2	5.0	15.6	9.8	12.7	37.2	24.4
	Elimu ya ufundi	4.0	8.9	5.8	4.0	8.4	5.7	5.4	29.0	15.9	6.0	16.4	10.5	5.7	15.7	10.1	11.5	27.9	19.4
	Elimu ya juu isiyo chuo kikuu	3.5	4.4	3.9	3.3	3.3	3.3	6.0	16.7	12.0	8.4	13.5	10.5	7.7	12.8	9.7	22.3	20.7	21.4
	Elimu ya chuo kikuu	4.2	11.3	6.2	4.2	10.9	6.0	5.2	18.1	10.1	7.1	13.7	9.7	7.0	13.5	9.6	7.8	16.5	11.3
	JML	3.0	7.8	5.4	3.0	7.4	5.2	6.0	22.9	14.3	3.6	9.2	6.4	3.4	8.7	6.1	10.3	29.6	19.6
Umri	15 - 35	4.7	10.9	7.9	4.5	10.4	7.5	10.4	31.5	21.3	4.5	12.4	8.5	4.2	11.6	8.0	15.4	40.6	27.4
	36 - 64	1.0	4.1	2.5	1.0	3.9	2.4	1.0	12.0	6.1	2.5	5.8	4.1	2.4	5.4	3.9	4.7	18.1	11.3
	65+	1.3	0.9	1.1	1.3	0.9	1.1	3.7	3.4	3.6	2.3	1.9	2.1	2.3	1.9	2.1	2.7	4.6	3.4
	JML	**3.0**	**7.8**	**5.4**	**3.0**	**7.4**	**5.2**	**6.0**	**22.9**	**14.3**	**3.6**	**9.2**	**6.4**	**3.4**	**8.7**	**6.1**	**10.3**	**29.6**	**19.6**

Ujumbe Muhimu: Jedwali 10.1 linaonesha kuwa kwa kutumia tafsiri ya Kitaifa, ukosefu wa ajira katika JMT umepungua kutoka asilimia 10.5 mwaka 2014 hadi asilimia 9.3 mwaka 2020/21. Pamoja na kupungua huku, ukosefu wa ajira kwa wanawake uko juu zaidi ya wanaume kwa mwaka 2020/21 (wanawake asilimia 12.7; wanaume asilimia 5.8). Pia utafiti umeonesha kuwa, kwa vipindi vyote viwili ukosefu wa ajira kwa vijana wenye umri wa miaka 15-35 na wenye elimu ya sekondari wana viwango vikubwa vya ukosefu wa ajira.

11.0 UKOSEFU WA AJIRA KWA VIJANA

Ukosefu wa ajira kwa vijana ni kiashiria kinachopima kiwango cha vijana wasiokuwa na kazi na walikuwa tayari kufanya kazi. Tafsiri mbili za vijana zimetumika katika kitabu hiki: Tafsiri ya kimataifa ya vijana ambayo inahusisha watu wenye umri miaka 15-24 ambayo hutumika kwa kulinganisha na nchi nyingine, na tafsiri ya kitaifa ya vijana inayohusisha watu wenye umri wa miaka 15-35.

Jedwali Na. 11.1: Viwango vya Ukosefu wa Ajira kwa Vijana, Wenye Umri wa Miaka 15-24 (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	8.5	9.8	9.1	8.4	9.4	8.9	12.1	27.2	19.4	10.9	14.3	12.6	10.9	13.8	12.3	14.0	40.1	25.4
Miji Mingine	13.4	22.2	18.2	12.5	20.8	17.0	36.9	62.4	50.0	11.7	24.4	18.7	10.1	22.2	16.8	30.5	54.8	42.8
DSM	35.7	47.1	42.4	35.7	47.1	42.4	-	-	-	28.2	39.1	35.1	28.2	39.1	35.1	-	-	-
JML	**11.5**	**16.7**	**14.2**	**11.3**	**16.1**	**13.7**	**21.1**	**41.1**	**30.9**	**11.9**	**18.3**	**15.2**	**11.7**	**17.6**	**14.7**	**21.2**	**47.5**	**33.6**

Jedwali Na. 11.2: Viwango vya Ukosefu wa Ajira kwa Vijana, Wenye Umri wa Miaka 15-24 (Tafsiri ya Kimataifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	4.0	4.8	4.4	3.9	4.4	4.1	8.0	23.9	15.7	3.2	6.8	5.0	3.0	6.3	4.6	13.9	40.0	25.3
Miji Mingine	9.3	18.3	14.2	8.4	16.7	12.9	31.0	59.8	45.8	10.2	23.1	17.3	8.4	20.9	15.4	29.8	54.5	42.3
DSM	33.3	45.7	40.6	33.3	45.7	40.6	-	-	-	28.2	38.8	34.9	28.2	38.8	34.9	-	-	-
JML	**7.3**	**12.3**	**9.8**	**7.0**	**11.7**	**9.4**	**16.4**	**38.0**	**27.0**	**5.6**	**12.7**	**9.2**	**5.1**	**11.8**	**8.5**	**20.9**	**47.4**	**33.3**

Jadwali Na. 11.3: Viwango vya Ukosefu wa Ajira kwa Vijana, Wenye Umri wa Miaka 15-35 (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	7.7	9.0	8.4	7.7	8.7	8.2	8.6	21.5	15.1	7.7	12.5	10.1	7.6	12.1	9.8	9.5	34.6	21.2
Miji Mingine	9.0	17.3	13.5	8.4	15.9	12.4	22.4	50.9	37.2	7.3	21.7	15.1	6.1	20.0	13.7	22.2	46.6	34.2
DSM	16.6	39.4	28.8	16.6	39.4	28.8	-	-	-	15.8	34.1	26.1	15.8	34.1	26.1	-	-	-
JML	**9.0**	**15.0**	**12.1**	**8.9**	**14.5**	**11.7**	**14.4**	**34.4**	**24.6**	**8.3**	**16.7**	**12.6**	**8.1**	**16.1**	**12.2**	**15.5**	**40.7**	**27.6**

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

Jadwali Na. 11.4: Viwango vya Ukosefu wa Ajira kwa Vijana, Wenye Umri wa Miaka 15-35 (Tafsiri ya Kimataifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	2.7	4.4	3.6	2.7	4.1	3.3	5.2	18.6	11.9	2.7	6.4	4.5	2.6	5.8	4.2	9.5	34.5	21.1
Miji Mingine	5.3	13.0	9.5	4.7	11.6	8.4	17.6	48.2	33.6	6.5	20.9	14.4	5.3	19.3	12.9	21.8	46.5	34.0
DSM	14.9	38.4	27.4	14.9	38.4	27.4	-	-	-	15.7	34.0	26.0	15.7	34.0	26.0	-	-	-
JML	**4.7**	**10.9**	**7.9**	**4.5**	**10.4**	**7.5**	**10.4**	**31.5**	**21.3**	**4.5**	**12.4**	**8.5**	**4.2**	**11.6**	**8.0**	**15.4**	**40.6**	**27.4**

Ujumbe muhimu: Jedwali 11.3 linaonesha kuwa kiwango cha ukosefu wa ajira kwa vijana wenye umri wa miaka 15-35 kwa kutumia tafsiri ya Kitaifa katika JMT kimeongezeka kutoka asilimia 12.1 mwaka 2014 hadi asilimia 12.6 mwaka 2020/21. Kiwango cha ukosefu wa ajira kwa vijana Tanzania Zanzibar kimeongezeka kutoka asilimia 24.6 mwaka 2014 hadi asilimia 27.6 mwaka 2020/21.

Mahusiano ya kisera kuhusu upungufu wa kiwango cha ajira kwa ujumla na kwa vijana:

- Pamoja na ukosefu wa ajira kupungua, ukosefu wa ajira miongoni mwa vijana wenye umri kati ya miaka 15 na 35 ni jambo linalohitaji hatua za haraka kwani ni kundi hili ambalo linaingia kwa wingi katika soko la ajira. Ufungamishaji wa sera za kisekta ni muhimu kufanyika kwa ufanisi katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango wa Tatu wa maendeleo ili kupunguza tatizo la ajira kwa vijana. Hii ni pamoja na kuongeza elimu ya ujuzi miongoni mwa vijana ili waajirike na pia upatikanaji wa fedaha kwa ajili ya mitaji ya biashara na uwekezaji.
- Jitihada kubwa zimefanywa na Serikali katika kuongeza ajira kwani katika miaka ya karibuni kumekuwa na ongezeko kubwa la uwekezaji kwenye miradi ya ujenzi wa miundombinu ambayo imechangia ongezeko la ajira. Hata hivyo, uwekezaji endelevu kwenye viwanda vinavyoajiri watu wengi ni muhimu zaidi kupambana na tatizo la ajira kwa makundi yote wakiwemo vijana. Hivyo, Serikali ijielekeze kwenye yafuatayo:
    - Kuweka mazingira bora ya kiuchumi ili kuvutia uwekezaji wa moja kwa moja kwenye sekta zinazotoa ajira kwa wingi
    - Kuweka mazingira wezeshi ya biashara ikiwemo mifumo rafiki ya kodi na vivutio maalum kwa sekta zizalishazo ajira kwa wingi
    - Kuweka mifumo mizuri ya ajira inayozingatia mipango na maamuzi bora.
    - Kutoa elimu yenye ujuzi kwa vijana kulingana na mahitaji ya soko la ajira.

12.0 UKOSEFU WA AJIRA WA MUDA MREFU (LONG TERM UNEMPLOYMENT)

Ukosefu wa Ajira wa muda mrefu unapima kiwango cha watu wasio na kazi na wamekuwa tayari kufanya kazi kwa kipindi cha mwaka mmoja au zaidi.

12.1a: Ukosefu wa ajira kwa muda mrefu baina ya watu wasio na ajira (Incidence of Long Term Unemployment).

Jedwali Na. 12.1a: Asilimia ya Ukosefu wa Ajira wa Muda Mrefu kwa Wenye Umri wa Miaka 15+

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	74.0	40.5	49.1	73.6	37.4	46.8	79.3	76.6	77.2	30.3	37.8	35.3	29.5	36.6	34.2	43.3	49.3	47.9
Miji Mingine	51.6	81.1	71.1	48.4	80.5	69.0	79.7	83.9	83.0	48.0	49.8	49.4	45.1	47.3	46.9	57.5	63.7	61.8
DSM	70.9	70.6	70.7	70.9	70.6	70.7	-	-	-	46.0	59.5	55.8	46.0	59.5	55.8	-	-	-
JML	**64.1**	**65.0**	**64.7**	**63.2**	**63.6**	**63.5**	**79.6**	**81.7**	**81.3**	**39.4**	**48.3**	**45.8**	**38.1**	**47.4**	**44.8**	**53.3**	**58.1**	**56.7**

12.1b: Ukosefu wa Ajira kwa Muda Mrefu Baina ya Watu Wenye Uwezo wa Kufanya Kazi (Long Term Unemployment)

Eneo	2014									2020-2021								
	URT			TZM			ZNZ			URT			TZM			ZNZ		
	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T
Vijijini	0.9	1.5	1.2	0.9	1.3	1.1	2.4	9.3	5.8	0.7	1.8	1.2	0.6	1.6	1.1	2.5	11.2	6.6
Miji Mingine	2.4	6.9	4.8	2.2	5.9	4.1	8.0	31.3	19.4	2.3	7.7	5.2	1.8	6.7	4.4	8.9	23.5	16.0
DSM	6.8	22.0	14.3	6.8	22.0	14.3				5.4	17.0	11.4	5.4	17.0	11.4			
Total	**2.0**	**5.1**	**3.5**	**1.9**	**4.7**	**3.3**	**4.8**	**18.7**	**11.6**	1.4	4.5	3.0	1.3	4.1	2.7	5.5	17.2	11.1

Jedwali 12.1a: linaonesha kuwa, kiwango cha ukosefu wa ajira kwa muda mrefu kati ya watu wasio na ajira kimepungua kutoka asilimia 64.7 mwaka 2014 hadi asilimia 45.8 mwaka 2020/21. Hii ni ishara nzuri kwamba muda wa kutafuta kazi umepungua ikilinganishwa na kipindi kilichopita. Hali hii ni matokeo ya programu mbalimbali za kukuza ajira zilizo tekelezwa na Serikali kama vile:- programu za kukuza ujuzi na uanzishaji wa mifuko ya uwezeshaji wananchi kiuchumi.

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

13.0 AJIRA ZISIZOTIMILIFU (UNDEREMPLOYMENT)

Watu kwenye kundi hili ni wale ambao walifanya kazi chini ya saa za kawaida za kazi (saa 40) kwa wiki na walikuwa tayari kufanya kazi kwa saa zaidi endapo kazi ingepatikana.

Jedwali Na. 13.1 Asilimia ya Watu Walio Katika Ajira Zisizotimilifu kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	13.7	13.0	13.4	13.7	13.1	13.4	11.3	10.4	10.9	13.8	8.5	11.2	13.8	8.4	11.2	12.7	12.5	12.6
Miji Mingine	9.4	11.0	10.2	9.4	10.8	10.1	8.6	16.4	11.7	11.5	12.2	11.8	11.0	11.6	11.3	18.5	22.4	20.1
DSM	5.0	6.5	5.6	5.0	6.5	5.6	-	-	-	6.5	8.6	7.5	6.5	8.6	7.5	-	-	-
JML	**11.7**	**11.9**	**11.8**	**11.7**	**11.9**	**11.8**	**10.2**	**12.5**	**11.2**	**12.7**	**9.2**	**11.0**	**12.7**	**9.1**	**10.9**	**15.3**	**16.8**	**15.9**

Jedwali Na. 13.2 Asilimia ya Watu Walio Katika Ajira Zisizotimilifu kwa Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	16.0	14.6	15.3	16.1	14.6	15.3	12.1	11.0	11.6	15.6	11.4	13.5	15.6	11.4	13.5	12.7	12.5	12.6
Miji Mingine	10.7	12.4	11.6	10.7	12.3	11.5	9.3	16.8	12.3	11.8	12.6	12.2	11.4	12.1	11.8	18.7	22.5	20.2
DSM	5.3	6.8	5.9	5.3	6.8	5.9	-	-	-	6.6	8.8	7.6	6.6	8.8	7.6	-	-	-
JML	**13.5**	**13.4**	**13.5**	**13.6**	**13.4**	**13.5**	**11.0**	**13.0**	**11.9**	**14.1**	**11.4**	**12.8**	**14.1**	**11.3**	**12.7**	**15.4**	**16.9**	**16.0**

Jedwali 13.1 linaonesha kuwa, kwa tafsiri ya kitaifa kiwango cha watu walio kwenye kazi zisizo timilifu kimepungua kutoka asilimia 11.8 mwaka 2014 hadi asilimia 11.0 mwaka 2020/21. Upungufu huo umeonekana zaidi kwa wanawake (asilimia 11.9 mwaka 2014 hadi asilimia 9.2 mwaka 2020/21) ambapo kiwango cha ajira zisizo timilifu kwa wanaume kimeongezeka kutoka asilimia 11.7 mwaka 2014 hadi 12.7 mwaka 2020/21.

Mahusiano ya kisera: Kupungua kwa kiwango cha kazi zisizotimilifu ni dalili nzuri inayoonesha kuongezeka kwa uwezo wa uchumi kuzalisha ajira timilifu. Hivyo, uhamasishaji wa mitaji kutoka ndani na nje na urahisishaji wa huduma za mikopo unaweza kusaidia uchumi kuendelea kupanuka na kuzalisha ajira timilifu zaidi.

14.0 KIWANGO CHA WATU WALIO NJE YA NGUVU KAZI (INACTIVITY RATE)

Kiashiria hiki kinaonesha kiwango cha watu walio kwenye umri wa kufanya kazi lakini hawafanyi kazi na hawako tayari kufanya kazi kutokana na sababu mbalimbali. Kundi hili linajumuisha wastaafu, wagonjwa, watu wenye ulemavu ambao hawawezi kufanya kazi, wanaohudhuria shule muda wote, wenye majukumu ya kuhudumia watoto, wazee, wagonjwa na wengine wasiojiweza.

Jedwali Na. 14.1: Kiwango cha Walio Nje ya Nguvu Kazi kwa Wenye Umri wa Miaka 15+

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	8.1	12.5	10.3	7.9	12.3	10.2	12.8	19.7	16.3	11.9	18.0	15.1	11.8	17.8	14.9	15.4	28.7	22.2
Miji Mingine	13.6	18.3	16.1	13.2	17.7	15.6	21.1	30.0	25.7	17.1	22.4	20.0	16.8	21.8	19.6	20.1	29.4	24.9
DSM	18.7	28.5	23.8	18.7	28.5	23.8	-	-	-	21.2	25.7	23.6	21.2	25.7	23.6	-	-	-
JML	**10.8**	**16.0**	**13.5**	**10.6**	**15.8**	**13.3**	**16.6**	**24.4**	**20.6**	**13.9**	**19.7**	**16.9**	**13.7**	**19.4**	**16.7**	**17.7**	**29.1**	**23.5**

Jedwali 14.1 linaonesha kuwa, kwa tafsiri ya Kitaifa kiwango cha kuwa nje ya nguvu kazi kimeongezeka kutoka asilimia 13.5 mwaka 2014 hadi asilimia 16.9 mwaka 2020/2.

Mahusiano ya kisera: Kuongezeka kwa kiwango cha watu walio nje ya nguvukazi kumechangiwa kwa kiasi kikubwa na watu wengi kudahiliwa katika ngazi mbalimbali za elimu kutokana na utekelezaji wa program ya elimu bila malipo kuanzia darasa la kwanza mpaka kidato cha nne pamoja na ongezeko la utoaji wa mikopo ya elimu ya juu.

15.0 ELIMU NA KUTOJUA KUSOMA NA KUANDIKA (EDUCATION ATTAINMENT AND ILLITERACY)

Kiwango cha elimu kinaakisi ngazi ya elimu, mafunzo na ujuzi wa nguvu kazi nchini. Kutojua kusoma na kuandika kunamaanisha kutokuwa na uwezo wa kujua kusoma na kuandika sentensi rahisi kwenye lugha yoyote.

Jedwali 15.1: Mgawanyo wa Nguvu Kazi kwa Viwango vya Elimu, Eneo na Jinsi kwa Wenye Umri wa Miaka 15+

Kiwango	2014									2020/21								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Wasiowahi kwenda shule	11.2	21.2	16.2	11.2	21.2	16.2	12	21	16.4	11.8	19.3	15.6	12	19.5	15.8	7.1	14.1	10.5
Elimu ya Msingi	66.4	61.9	64.1	67.4	62.8	65.1	30.6	25.5	28.1	64.8	62.1	63.4	65.8	63.2	64.5	29.3	22.7	26.1
Elimu ya Sekondari	15.1	12.5	13.8	14.2	11.6	12.9	49.2	45.2	47.2	18.1	14.9	16.5	17	13.8	15.4	54	53.9	53.9
Elimu ya Ufundi	3.6	2.1	2.9	3.6	2.1	2.9	2.1	1.7	1.9	1.5	1.2	1.3	1.5	1.1	1.3	2.4	2.4	2.4
Elimu ya juu isiyo chuo kikuu	2.0	1.6	1.8	1.9	1.5	1.7	3.8	5.1	4.4	1.6	1.1	1.4	1.6	1.1	1.3	2.8	3.6	3.2
Elimu ya Chuo Kikuu	1.8	0.7	1.2	1.7	0.7	1.2	2.4	1.6	2.0	2.2	1.4	1.8	2.1	1.3	1.7	4.5	3.2	3.9
Jumla	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Jedwali 15.2 Kiwango cha Nguvu Kazi Isiyojua Kusoma na Kuandika kwa Eneo na Jinsi kwa Wenye Umri wa Miaka 15+

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	19.1	33.7	26.4	19.1	33.8	26.5	16.7	29.8	23.1	18.2	27	22.6	18.3	27.2	22.7	11.8	21.4	16.3
Miji Mingine	5.2	12.1	8.8	5.3	12.3	8.9	3.4	6.8	5.0	3.9	9.9	7.0	4.1	10.2	7.3	1.5	4.7	3.0
DSM	1.8	5.3	3.5	1.8	5.3	3.5	-	-	-	1.1	2.0	1.5	1.1	2.0	1.5	-	-	-
JML	**13.7**	**24.9**	**19.4**	**13.7**	**25.1**	**19.5**	**10.9**	**20**	**15.3**	**13.9**	**21.1**	**17.6**	**14.1**	**21.3**	**17.8**	**6.9**	**13.3**	**9.9**

Ujumbe Muhimu: Jedwali 15.2 linaonesha kupungua kwa kiwango cha nguvukazi isiyojua kusoma na kuandika kutoka asilimia 19.4 mwaka 2014 hadi asilimia 17.6 mwaka 2020/21 kukiwa na upungufu mkubwa kwa wanawake kutoka asilimia 24.9 mwaka 2014 hadi asilimia 21.1 mwaka 2020/21.

Mahusiano ya Kisera: Kuendelea kutollewa Elimumsingi bila malipo kumechangia kupungua kwa idadi ya watu wasiojua kusoma na kuandika. Hata hivyo, baada ya kupungua huko, kutahitajika ufuatiliaji wa utekelezaji wa Sera zinazolenga kuongeza maarifa na elimu ya ujuzi yakiwemo mafunzo ya ufundi stadi. Nguvu kazi yenye ujuzi inaajirika kirahisi na kuongeza tija katika kazi.

.

16.0 WASTANI WA MSHAHARA NA UJIRA (AVERAGE DIRECT WAGES AND SALARIES)

Jedwali 16.1: Wastani wa Mishahara ya Waajiriwa kwa Eneo na Jinsi, Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kitaifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	231,475	251,484	236,344	230,434	254,614	236,315	252,331	189,455	236,919	327,905	298,066	319,545	326,872	297,613	318,629	363,531	319,524	353,760
Miji mingine	331,673	237,990	296,584	329,986	236,656	294,694	354,952	261,732	325,083	416,347	386,405	405,800	416,669	389,384	407,065	412,919	355,173	392,407
DSM	472,623	321,635	418,392	472,623	321,635	418,392	-	-	-	580,004	528,062	560,434	580,004	528,062	560,434	-	-	-
JML	**328,741**	**264,927**	**307,872**	**329,452**	**265,940**	**308,585**	**313,122**	**238,493**	**291,359**	**396,885**	**378,469**	**390,992**	**397,008**	**379,728**	**391,471**	**393,893**	**346,436**	**379,197**

Jedwali 16.2: Wastani wa Mishahara ya Waajiriwa kwa Eneo na Jinsi, Wenye Umri wa Miaka 15+ (Tafsiri ya Kimataifa)

Eneo	2014									2020/2021								
	JMT			TZB			ZNZ			JMT			TZB			ZNZ		
	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML	ME	KE	JML
Vijijini	228,715	245,386	232,809	227,619	248,283	232,695	250,447	187,622	235,077	327,466	298,652	319,356	326,432	298,219	318,447	363,531	319,524	353,760
Miji Mingine	326,277	234,581	292,197	324,731	233,319	290,427	347,612	257,098	318,895	416,098	386,405	405,645	416,397	389,384	406,895	412,919	355,173	392,407
DSM	470,508	318,024	415,823	470,508	318,024	415,823	-	-	-	579,509	528,062	560,138	579,509	528,062	560,138	-	-	-
JML	**325,118**	**260,626**	**304,054**	**325,894**	**261,618**	**304,797**	**308,228**	**234,722**	**286,942**	**396,095**	**378,089**	**390,328**	**396,185**	**379,323**	**390,777**	**393,893**	**346,436**	**379,197**

Jedwali 16.1 linaonesha kuwa kwa tafsiri ya Kitaifa kuna ongezeko la mshahara na ujira kutoka Shilingi 307,872 mwaka 2014 hadi Shilingi 390,992 mwaka 2020/21. Ulinganifu kwa jinsi unaonesha kuwa, wanaume wana wastani wa ujira na mshahara mkubwa kuliko wanawake (Shilingi 328,741 ikilinganishwa na Shilingi 264,927 mwaka 2014; na Shilingi 396,885 ikilinganishwa na Shilingi 378,469 mwaka 2020/21).

Mahusiano ya kisera: Kuongezeka kwa wastani wa malipo kwa waajiriwa kati yam waka 2014 na 2020/2021 ni mwenendo mzuri na ishara ya kuongezeka ubora wa maisha kwa wananchi. Kunahitajika juhudi zaidi ili Sera zijielekeze kwenye kuongeza ujuzi wa nguvu kazi yetu ili iwe shindani na hivyo kuvutia sekta binafsi kuwekeza zaidi. Uwepo wa nguvu kazi ya ndani yenye ujuzi ni moja ya vigezo vinavyochangia kuongezeka uwekezaji na kupunguza utegemezi wa rasiliwali watu kutoka nje ya nchi.

VIFUPISHO

JML Jumla

JMT Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

KE Mwanamke

ME Mwanaume

TZB Tanzania Bara

ZNZ Zanzibar

Hakimiliki © 2021 – NBS na OCGS

UTAFITI WA WATU WENYE UWEZO WA KUFANYA KAZI 2020/21

VIASHIRIA MUHIMU VYA SOKO LA AJIRA

www.nbs.go.tz | www.ocgs.go.tz